SUOMEN BIOKIERTO & BIOKAASU RY

Kirjallinen lausunto: HE 174/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, SBB, kiittää mahdollisuudesta toimittaa kirjallinen asiantuntijalausunto.

SBB kannattaa ehdotusta 34 prosentin tavoitetasosta. Se on linjassa kansallisen ilmasto- ja energiapolitiikan kanssa. Lisäksi se osaltaan parantaa kansallista energiaomavaraisuutta ja huoltoturvaa, mikä näkökulma puuttuu perustelumuistiosta täysin. Arviomme mukaan perustelumuistiossa tuodaan muutoin tavoitteen saavuttamiseen liittyvät epävarmuudet sekä myös ratkaisun avaimet riittävän laajasti esille.

Sen sijaan emme kannata määräaikaisia muutoksia jakeluvelvoitetasoihin. Jakeluvelvoitteen määräaikainen muuttaminen vuosina 2022 ja 2023 vaikuttaa arviomme mukaan negatiivisesti nimenomaan liikennebiokaasun investointiympäristöön. SBB pitää äärimmäisen tärkeänä, ettei alatavoitteisiin esitä muutoksia. Näin voidaan välttää biokaasun kannalta suurin ”katastrofi”. Mikäli yleisiin jakeluvelvoitetasoihin joudutaan kuitenkin tekemään tässä vaiheessa määräaikaisia muutoksia vuosien 2023 osalta, niin tavoitetason nostaminen portaittain 34 prosenttiin on mielestämme entistä tärkeämpi tärkeää toimenpide päästövähennysten saavuttamisen kannalta.

SBB:n mielestä Suomen liikennepolitiikan linjakkuus tulee jatkossa entistä tärkeämmäksi, jotta päästövähennystoimet toimivat kokonaisuutenaan kustannustehokkaasti. Siinä keskiössä ovat arviomme mukaan kannustava ja mahdollistava verotus, tehokas ja toimiva jakeluvelvoite sekä tarjolla riittävästi muun muassa vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfratukia ja ajoneuvojen hankintatukia.

LISÄHUOMIOT

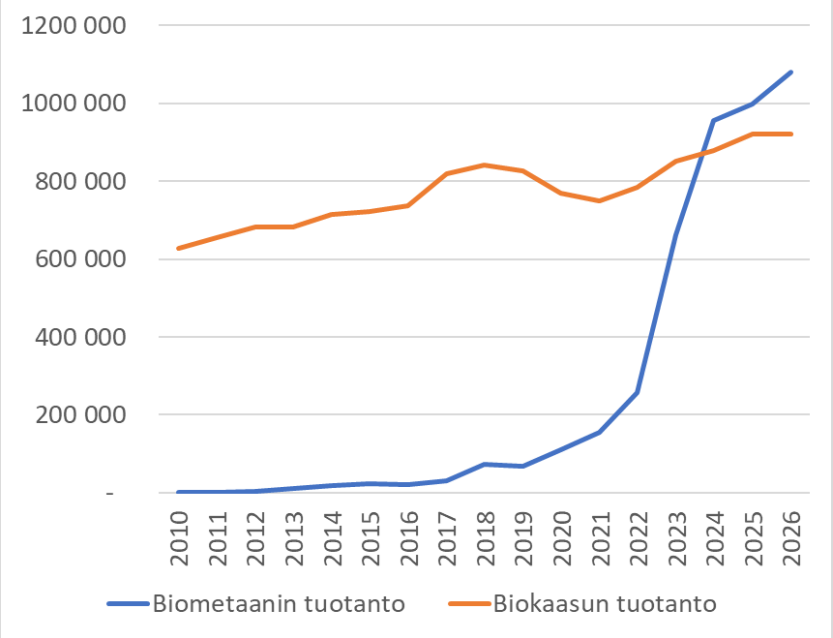
2.4 Nykytilan arviointi

Perustelumuistiossa todetaan, että nykyinen uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoitejärjestelmä on toiminut odotusten mukaisesti ja uusiutuvien polttoaineiden käyttö on kasvanut velvoitteen edellyttämällä tavalla. Lisäksi jakeluvelvoitteen voidaan myös katsoa myötävaikuttaneen yritysten investointeihin uusiin uusiutuvien polttoaineiden jalostuslaitoksiin.

Biokaasu tuli mukaan biopolttoaineiden jakeluvelvoitteeseen 1.1.2022, jolloin biokaasun verottomuusedusta luovuttiin. Vaikka vielä on turhan aikaista arvioida jakeluvelvoitteen vaikuttavuutta biokaasusektorin kasvunäkymiin, niin ensimmäiset signaalit ovat positiiviset – liikennekaasun tuotanto on kasvussa, samoin käyttö. SBB arvioi, että vuonna 2025 kotimainen biometaanin tuotanto olisi lähes 1000 GWh, siis jos nykyinen tuotanto säilyy ja mikäli nyt tiedossa olevat julkiset investointisuunnitelmat realisoituvat. Samoilla oletuksilla biokaasun tuotanto olisi noin 900 GWh. Näissä arvioissa on mukana

vasta yksi Suomen lantabiokaasu Oy:n tuotantoyksikkö (Valion ja ST1 Oy:n yhteisyritys). Liikennekaasun kysynnän vahvistuminen erityisesti raskaassa liikenteessä ja teollisuudessa ovat suuressa roolissa investointisuunnitelmien realisoitumisessa – vakaan ja ennakoitavissa olevan toimintaympäristön merkitystä ei voi liikaa korosta.

Perustelumuistion mukaan biokaasun tuotanto ja käyttö liikennepolttoaineena on lisääntynyt viime vuosina merkittävästi. SBB:n arvion mukaan tosiasiallisesti kasvu on ollut toistaiseksi maltillista. Oikeastaan kasvu lähti käyntiin vasta vuonna 2021, jolloin biokaasun liikennekäyttö oli noin 156 gigawattituntia ja kasvua edellisvuoteen oli noin 43 prosenttia. Vuonna 2021 valmistui uutta biometaanin tuotantokapasiteettia, joka pohjautuu yhdyskuntien biojätteen ja puhdistamolietteen käsittelyyn. Maatalousbiomassapohjaisen liikennebiokaasun tuotanto on vielä marginaalista. Kuten perustelumuistiossa todetaan, niin suhteessa liikennepolttoaineiden kokonaismäärään, biokaasun osuus on kuitenkin edelleen vähäinen.

Kuva 1: Biokaasun ja biometaanin tuotanto 2020-2026.Lähde: 2010-2017 Biokaasurekisteri, 2018-2021 Tilastokeskus ja 2022-2026 SBB.

Vaikutukset polttoaineiden hintoihin

Perustelumuistiossa annetaan arvioita jakeluvelvoitteen tuomista kustannusvaikutuksista. Perustelumuistiossa myös todetaan, että hintavaikutuksien toteutumiseen arvioidun suuruisina sisältyy kuitenkin suuria epävarmuuksia ja jakeluvelvoitteen tarkkaa hintavaikutusta on mahdotonta laskea etukäteen ja erilaiset arviot riippuvat merkittävästi taustaoletuksista.

Myös SBB:n arvion mukaan maailmanmarkkinahinnat ja verot (auto-, ajoneuvo- ja polttoaineverot) määrittävät polttoaineiden pumppuhintoja enemmän kuin jakeluvelvoite. Uusiutuvien polttoaineiden vaikutus pumppuhintoihin on ollut maltillinen. Vuoden 2022 korkeat hinnat eivät johtuneet Suomen jakeluvelvoitteesta.

Vaikutukset huoltovarmuuteen ja energiaomavaraisuuteen

Perustelumuistiossa ei tuoda esille kotimaisen biopolttoaineiden tuotannon vaikutusta Suomen huoltovarmuuteen ja energiaomavaraisuuteen. Pidemmällä aikavälillä kotimainen biopolttoaineiden tuotanto varmasti parantaa kansallista energiaomavaraisuutta. Suurin biokaasun tuotantopotentiaali Suomessa liittyy maatalouden sivuvirtojen ja jätteiden hyödyntämiseen. Liikennebiokaasun (biometaanin) tuotantolaitoksia on jo nyt 24 kappaletta eri puolella Suomea. Jos maatalouden virrat saadaan prosessoinnin piiriin, niin uusia biokaasulaitoksia syntyy eripuolelle Suomea. Näillä laitoksilla on tärkeä merkitys myös aluetaloudellisesti. Vaikutukset maataloustuottajiin ovat myös positiiviset, sillä biokaasun tuotanto tuo mukanaan paitsi suoraan uusia liiketoimintamahdollisuuksia, että alentaa tuotantopanosten hintoja (lannoitteet, energia).

Yritysvaikutukset

SBB:n arvion mukaan jakeluvelvoite on äärimmäisen tärkeä liikennebiokaasun investointien näkökulmasta ja investointien kannattavuuden parantamisessa. Toimintaympäristön epävarmuus, erityisesti muutokset jakeluvelvoitteessa, heikentävät erityisesti maatalousbiomassaisen biokaasun investointihorisonttia. Epävarmuus heikentää myös nesteytetyn biokaasun investointinäkymiä. Osa nykyisistä biokaasulaitoksista, jotka käsittelevät yhdyskuntien biojätteitä ja lietteitä, voisivat tuottaa nesteytettyä biokaasua. Vuoden 2022 aikana kaksi suomalaista yritystä on ilmoittanut tekevänsä liikennebiokaasun tuotantoinvestoinnit Ruotsiin.

Maatalousbiomassapohjaisen biokaasun tuotanto ei voi toimia perinteisellä ”porttimaksu”-pohjaisella liiketoimintamallilla, koska alkutuottajilla ei ole mahdollisuuksia maksaa jätemaksuja. Tällöin sekä energiasta ja kierrätysravinteista saatavat tulot ovat suhteellisen merkittävässä roolissa.

Biokaasulaitosten investointien takaisinmaksuaika on tyypillisesti varsin pitkä, mistä syystä toimintaympäristön ennakoitavuus on erityisen tärkeää. Biokaasutoimialan yritysten tilanne on taloudellisten tunnuslukujen valossa erittäin heikko ja investointien määrät pienet siitä huolimatta, että saatavilla on ollut investointitukea, verottomuusetu ja edullista raaka-ainetta riittäisi tuotannon moninkertaistamiseen. Maakaasun hintaloikasta huolimatta biokaasusektorin investointeja ei vieläkään ole helppo saada kannattaviksi. Tämä johtuu rajusti nousseista laitoksen investointi- ja operointikustannuksista sekä kuljetuskustannuksista.

SUOMEN BIOKIERTO & BIOKAASU RY

On myös todettava, että biokaasun tuotanto pohjautuu kotimaiseen, usein paikallisiin raaka-aineisiin. Tämä ei tule perustelumuistiossa esille. Näin biokaasun tuotannon raaka-ainepohjaan ei liity samanlaista epävarmuuksia kuin muiden biopolttoaineiden tuotantoon, mikä vaikuttaa myönteisesti biometaanin hintakehitykseen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Jakeluvelvoite on sekä päästöjen vähennyskeino että kannustin biopolttoaineiden tuottajille. Täten tosiasiallisesti politiikkavaihtoehtojen kohdalla tulisi tarkastella myös muiden päästövähennyskeinojen ja tuotantotukimekanismien mahdollisuudet ja haasteet. Perustelumuistiossa tuodaan esille, että jakeluvelvoite on verotuksen ohella tehokkain tieliikenteen päästövähennyskeino. Toisaalta perustelumuistiossa ei tuoda esille muita päästövähennyskeinoja. Perustelumuistiossa ei myöskään tuoda riittävän kattavasti esille, että ilman tieliikenteen päästövähennystoimia vastaava määrä päästövähennyksiä tulee tehdä toisaalla, erityisesti maataloudessa.

Biopolttoaineiden valmistaminen on kalliimpaa kuin fossiilisten polttoaineiden. Monessa maassa biopolttoaineita tuetaan tuotantotukimekanismeillä. Suomessa biopolttoaineiden tuotannon ja käytön lisäämiseksi on valittu jakeluvelvoite eikä esimerkiksi biopolttoaineiden tuotantotukimekanismi, kuten on käytössä biometaanille Tanskassa. Biokaasusektori pitää jakeluvelvoitetta toimivana ohjauskeinona lisätä biokaasun tuotantoa ja käyttöä, sillä tyypillisesti se on ollut pitkäkestoinen ohjauskeino. Suomen jakeluvelvoitemalli ei edellytä julkisia varoja toimiakseen, mitä näkökulmaa ei tuoda perustelumuistiossa esille.

Perustelumuistiossa tuodaan esille muissa maissa käyttöön otettuja sopeuttamistoimia liikennepolttoaineiden kustannusten nousulle. Perustelumuistion pohjalta voi todeta, että verotusmuutokset ovat selkeästi yleisempiä kuin sekoite- ja jakeluvelvoitteeseen tehdyt määräaikaiset muutokset. Perustelumuistiossa ei toisaalta tuoda esille kaikkia niitä vastikään julkaistuja pyrkimyksiä, joita jäsenmaat ja Euroopan komissio ovat esittäneet uusiutuvan energian tuotannon lisäämiseksi energiaomavaraisuuden parantamiseksi. Komission REPowerEU-tiedonanto, jonka mukaan biometaanin ja biokaasun tuotanto nostetaan 35 bcm:ään vuoteen 2030 mennessä. Suomen biokaasun tuotantotavoite 4 TWh on hyvin linjassa komission kunnianhimon tason kanssa.

Lisätiedot

Anna Virolainen-Hynnä
Toiminnanjohtaja, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
Eteläranta 10, 00131 Helsinki, Finland +358 400 987 805 | anna.virolainen-hynna@biokierto.fi